

**היסטוריה ותיאוריה
בית הספר לתארים מתקדמים**

95

סטודנט בתוכניות התואר השני נדרש במסגרת חובותיו לתואר ללמוד קורסים עיוניים במסגרת בית הספר לתארים מתקדמים. תוכנית הלימודים לתארים המתקדמים מותאמת לכל אחת מן מתוכנית התואר השני ומשתנה בהתאם לצרכי התואר. התוכנית מורכבת מקורסי חובה ובחירה המפורטים להלן. במסגרת קורסי הבחירה פתוחים בפני הסטודנטים קורסים מתכניות אחרות, בכפוף לאישור אותה תוכנית. הרישום לקורסים אלו יתבצע במזכירות התוכנית בה לומד הסטודנט. בנוסף, ועדת הוראה ו/או יועץ המ.א. של התוכנית יכולים לאשר באופן פרטני וחריג השתתפות בקורס בחירה מתקדם מתוכנית התואר הראשון של המחלקה להיסטוריה ותיאוריה בימי א' וד' המועברים על-ידי מרצה בעל תואר שלישי לפחות. ראשי התוכנית יתאמו את תוכנית הלימודים העיוניים עם ד"ר אשר סלה מהמחלקה להיסטוריה ותיאוריה, שמונה למרכז הלימודים עיוניים בבית הספר והיועץ האקדמי בימי הייעוץ.

תנאי מעבר משנה א' לב'

על הסטודנט לצבור לפחות שני שלישים ממכסת הנקודות בשנה א' בקורסי המחלקה להיסטוריה ותיאוריה וזאת כתנאי מעבר לשנה ב'.

תנאי להגשת פרויקט גמר

על הסטודנט לצבור לפחות שני שלישים ממכסת הנקודות הנדרשות לתואר בקורסי המחלקה להיסטוריה ותיאוריה וזאת כתנאי להגשת פרויקט הגמר.

התמחות 'ניהול עיצוב'

קורסי חובה: שנה א'

"מתודות מחקר משולבות

בסביבת עיצוב"

פר"ס, שנה א', סמסטר א', 2 נ"ז. יום רביעי, 9:00-10:30

מנחה: יונה וייץ

מטרת הקורס להקנות מערך ידע מורחב של אסטרטגיות מתודולוגיות המתרימות את פעולתו של המעצב בסביבת עיצוב. מתודות מחקר משולבות מפגישות בין המחקר האיכותני למחקר הכמותי במטרה לזהות ולפענח מהלכים ותהליכים חברתיים תרבותיים, כלכליים, ופוליטיים מתוך התבוננות ביחידים ובקבוצות. המחקר האיכותני נשען על מתודולוגית שדה העושה שימוש בתצפית ובראיון ככלי עבורה מרכזיים. המערך המחקרי כולל ארבעה שלבים עיקריים: תכנון ראשוני (סקירת ספרות מקצועית, מחקר גישוש), מיפוי שדה המחקר, איסוף נתונים, (כולל שימוש בתיעוד חזותי). פענוח וניתוח מידע והסקת מסקנות. במתודות מחקר משולבות משמש המחקר האיכותני בסיס לניסוחו והפעלתו של המחקר הכמותי (שאלונים וסקר). בנוסף יעסוק הקורס בבחינת היתרונות והחסרונות של יישום המתודות השונות בסביבת עיצוב ובשיקולים לבחירת מערכי המחקר השונים. השימוש המקצועי באסטרטגיות פענוח אלו כאסטרטגיות עבודה בסביבת עיצוב

מקנה למעצב כלי מקצועי המזהה ומפענח את המרחב בו פועלים המעצבים, לקוחותיהם וקהילת המשתמשים. תכני הקורס יבחנו באמצעות תרגיל אמפירי העוסק בשדה העיצוב התעשייתי.

"דילמות ניהוליות

בפרקטיקה של ניהול העיצוב"

שנה א', סמסטר א', 2 נ"ז. יום רביעי 11:00-14:00

מנחה: ד"ר שני קונה

מנהל העיצוב נדרש להנהיג קבוצות פיתוח הטרוגניות בעולם ארגוני מורכב ודינאמי, תוך התמודדות על נחיצותו ושילובו של תחום ניהול העיצוב בארגונים שונים. ידע בפסיכולוגיה ארגונית נועד להעשיר את ההבנה התיאורטית והמעשית של מנהל העיצוב בארבעת התחומים הבאים: ניהול צוות עובדים, קבלת החלטות ומשא ומתן. הקורס ישלב הרצאות אורחים, תרגילי אמצע ומבחן מסכם.

"מושגי יסוד בשיוק"

שנה א', סמסטר א', 1 נ"ז. יום רביעי, 14:30-16:00

מנחה: ד"ר יחזקאל כסיף

מטרת הקורס: לחשוף את הסטודנטים לחשיבה שיווקית ולהפגישם עם עולם השיווק המודרני. להקנות לסטודנטים ידע וגישה לנושאי השיווק. להציג לסטודנטים שיטות שיווק חדשניות, דרישות שוק, צרכי לקוחות ועמידה מול אתגרי התחרות. הצגת השיקולים בקבלת החלטות לפיתוח ולעיצוב מוצרים. בניית תוכנית שיווקית לפירמה. העמדת כלים מעשיים לניהול השיווק של העסק וכיצד לשווק שירותי עיצוב תעשייתי.

נושאי הקורס: מהות השיווק, התפיסה השיווקית המודרנית, שביעות רצון לקוחות, המעבר מלקוח מרצה ללקוח מוקדם. ההבדל בין שיווק למכירת, מכוונות העסק לשוק, שימור לקוחות וחשיבותו, בניית מערכות CRM. תמהיל השיווק ומרכיביו, עקרונות בניית תוכנית שיווקית. תכנון אסטרטגיה שיווקית, בידול המוצר, פילוח השוק וזיהוי שוקי מטרדה, עוצמות וחולשות אסטרטגיות, SWOT. התנהגות לקוחות וניתוח צרכנים, תהליך החלטת הקניה והפסיכולוגיה של הלקוח. מערכות מידע שיווקי. מדיניות מוצרים, חדשנות מוצרים, מחזור חיי המוצר. שיטות להמחרת מוצרים. מדיניות הפצה וניהול ערוצי שיווק וגורמי ביניים. מדיניות קידום מכירות, תקשורת שיווקית, פרסום, יחסי ציבור, פעילות קד"מ. ניהול השיווק של שירותים, שיווק באינטרנט.

"כלכלה למעצבים"

שנה א', שנת 2, יום רביעי, 16:30-18:30

מנחה: ד"ר ערן מנס ונטליה גיטלסון

קורס זה מוקדש לכלכלת העיצוב ומועבר בדרך של הרצאות פרונטאליות, תרגילי כיתה ותרגילי בית. מטרתו העיקרית של הקורס הנה לחשוף את התלמיד לתרבות חשיבה כלכלית, וכן להעניק לו כלים להבין תהליכים כלכליים, ולקבל החלטות כלכליות. הקורס יתחיל מהצגת המושגים הכלכליים היסודיים ביותר, כגון מחסור, ערך, עלות אלטרנטיבית, יתרון יחסי, התמחות, יעבור לדיון במושג השוק התחרותי כמנגנון להקצאת מקורות, יעסוק בבדיקות כדאיות והערכת פרויקטים ועמיק במושגים הקשורים בממון

התמחות 'אודות עיצוב'

קורסי חובה: שנה א'

"מתודות מחקר משולבות בסביבת עיצוב"

פרו"ס, שנה א', סמסטר א', 2 נ"ז. יום רביעי, 9:00-10:30

מנחה: יונה וייץ

מטרת הקורס להקנות מערך ידע מורחב של אסטרטגיות מתודולוגיות המתירמות את שדה הפעולה של העיצוב והמעצב.

שדה המחקר האנתרופולוגי מציע כלים שונים ומגוונים לפענוח מהלכים ותהליכים חברתיים, תרבותיים, כלכליים ופוליטיים. השימוש במתודולוגיה האנתרופולוגית כאסטרטגית עבודה בסביבת עיצוב מקנה למעצב כלי מקצועי המזוהה ומפענח את המרחב בו פועלים המעצב. הלוקח (client) והמשתמש (user). כלי המחקר העומדים לרשות האנתרופולוגיה נשענים על מתודולוגית שדה של תצפית וראיון. השימוש המקצועי באסטרטגיות פענוח אלו מאפשר למעצב להשיב למזמין בצורה מדויקת. תכני הקורס יבחנו באמצעות תרגיל אמפירי העוסק בשדה העיצוב תעשייתי.

"מחקר וכתובה בסביבת עיצוב"

סמינר, שנה א', סמסטר ב', 4 נ"ז. יום רביעי, 9:00-12:00

מנחים: פרו"ס יערה בר און ושרון דנציג

דרישת קדם: פרו"ס "מתודות מחקר משולבות בסביבת עיצוב".

לקורס זה שני יעדים עיקריים: הראשון, לאפשר

"אסטרטגיה בינלאומית"

שנה א', סמסטר ב', 1 נ"ז. יום רביעי, 14:30-16:00

מנחה: אוהד רף

מטרת הקורס הנה להקנות לסטודנטים כלים להבנה וניתוח של הפעילות הבינלאומית של חברות עסקיות. במהלכו ירכשו הסטודנטים כלים אנליטיים שיאפשרו להם להבין את השפעת הסביבה העסקית הבינלאומית, האסטרטגיה של החברה על סיכויי ההצלחה והכישלון בפעילות עסקית בזירה הבינלאומית. במהלך הקורס נדון גם בנושאים: סחר בינלאומי, השקעות זרות, חברות רב-לאומיות, הערכות עסקית לפעילות בינלאומית, אסטרטגיות ומבנים ארגוניים בינלאומיים, היבטים פונקציונאליים והשגת תחרותיות בינלאומית. הקורס ישלב הרצאות, דיונים, מצגות ותרגול מעשי. כמטלת סיום יידרשו הסטודנטים לנתח היבטים עסקיים רלבנטיים לחברה העוסקת בפעילות בינלאומית.

הפירמה. חלקו השני של הקורס יתמקד בעיקר במקרו-כלכלה, הבנת השווקים המקרו-כלכליים, אופן פעולתם וקשרי הגומלין ביניהם, המערכת הקיינסיאנית ועיקרי תפיסותיה, וכן אסכולות נוספות בחשיבה המקרו כלכלית. דגש מיוחד יינתן למשבר הכלכלי של ימינו, ולהבנת משברים כלכליים בכלל.

"מחקר וכתובה בסביבת עיצוב"

סמינר, שנה א', סמסטר ב', 4 נ"ז. יום רביעי, 9:00-12:00

מנחים: פרו"ס יערה בר און ושרון דנציג

לקורס זה שני יעדים עיקריים: הראשון, לאפשר לסטודנטים, באמצעות תהליך מובנה, ללמוד ולתרגל מחקר, תיעוד, וכתובה אקדמית איכותית על כל מרכיבי התהליך. השני, לקדם יחד עם הסטודנטים, באמצעות חקירה וכתובה את גוף הידע האקדמי של שדה העיצוב בישראל. בכל שנה נבחרת קבוצת-אוכלוסיה, מובהקת במאפייניה בחברה הישראלית, ונבחנים השינויים, התמורות והמהפכות שעברו עליה מבחינה חומרית ועיצובית, תוך לימוד ההקשר החברתי, התרבותי והפוליטי הרחב שגרם לכך. בשנה"ל תשע"א יתמקד הקורס בקבוצות שוליים ובקהילות אוטוריות בישראל. הקורס יושלב סיורים, הרצאות אורח, תרגילי בית, פרט כיתתי והגשת עבודה מסכמת.

תואר שני באומנויות M.F.A

שנה א'

על הסטודנטים לצבור 6 נ"ז בלימודיהם על-פי הפירוט הבא:

קורס חובה / דרכי ייצוג באמנות העכשווית

1 נ"ז

סמינר 4 נ"ז

קורס בחירה מתקדם 1 נ"ז

(ראו רשימה מפורטת בהמשך)

קורס חובה

דרכי ייצוג באמנות עכשווית

2 ש"ס, 1 נ"ז. סמסטר א' יום ד', 17:30-19:00

שרית שפירא

הקורס יעסוק בהיסטוריה, תיאוריה וביקורת של

דרכי-הייצוג בתקופת המודרניזם.

סמינרים

פילוסופיה, אמנות וביקורת תרבות

4, 9301633 ש"ס, 4 נ"ז. סמסטר א', יום ד' 14:30-17:30

ד"ר רפאל זגורי-אורלי

בכדי בכדי לפתוח דיון ראוי לשמו בנושא זה, יהיה

עלינו תחילה להבהיר את המקורות הפילוסופיים

וההיסטוריים של מושג הביקורת כפי שנוסח

היוצר אידיאולוגיה חדשה המשפיעה על הדרך בה אנו תופסים את עצמנו ואת העולם סביבנו. במהלך הקורס נקרא מאמרים, פרסומים וביקורות אודות עיצוב עכשווי, ונתבונן בעבודות של חברות עיצוב ומעצבים בינלאומיים מרכזיים. כמו כן, נבחן את יחסם של אלה לסוגיות חברתיות כמו המשבר הכלכלי, המודעות האקולוגית, הממשק בין שוק האמנות לשוק העיצוב וכדומה. בנוסף יינתן דגש על היכרות עם השחקנים השונים בשדה העיצוב הבינלאומי, ובהם חנויות וגלריות לעיצוב, מגזינים, בלוגים ואתרי אינטרנט הבונים את השיח העכשווי.

השלמת 2 נ"ז נוספות מתוך קורסי הבחירה היסטוריה ותיאוריה, בית הספר לתארים מתקדמים.

לסטודנטים, באמצעות תהליך מובנה, ללמוד ולתרגל מחקר, תיעוד, וכתובה אקדמית איכותית על כל מרכיבי התהליך. השני, לקדם יחד עם הסטודנטים, באמצעות חקירה וכתובה את גוף הידע האקדמי של שדה העיצוב בישראל. בכל שנה נבחרת קבוצת-אוכלוסייה, מובקת במאפייניה בחברה הישראלית, ונבחנים השינויים, התמורות והמהפכות שעברו עליה מבחינה חומרית ועיצובית, תוך לימוד ההקשר החברתי, התרבותי והפוליטי הרחב שגרם לכך. בשנה"ל תשס"ט יתמקד הקורס בקהילה החרדית בישראל. הקורס ישלב סיורים, הרצאות אורח, תרגילי בית, רפרטזיתית והגשת עבודה מסכמת.

"עיצוב עכשווי"

סמינר, שנתי, שנה א', 4 נ"ז

ימי רביעי, סמסטר א', 11:00-12:30

סמסטר ב' 12:30-14:00

מנחים: ד"ר אורי בר טל ויובל סער

הקורס "עיצוב עכשווי" יסקור מגמות, תיאוריות, מוסדות ומעצבים מובילים בשדה העיצוב של זמננו. הקורס יציג את השיח העכשווי אודות העיצוב ואת ההקשר הרחב בין מוצרי העיצוב לבין מגמות תרבותיות, כלכליות, חברתיות, תקשורתיות ואסתטיות. בכך יציע הקורס מבט רחב על היסודות השונים היוצרים את תרבות העיצוב במאה ה-21 ואת מקומו והשפעתו בחברה העכשווית. תוך כדי הצגת השיח החדש יעורר הקורס דיון בנוגע למקומו של העיצוב במאה ה-21, לא רק כמשקף את החברה ואת רוח התקופה, אלא גם כמכשיר בעל עוצמה תרבותית,

קורסי בחירה מתקדמים

עיצוב תרבות וגלובליזציה

2, 2700557 ש"ס, 1 יום 1, סמסטר א', יום ד' 12:30-14:00

ד"ר אורי ברטל

גלובליזציה, פוסט מודרניזם ומהפכת המידע, הם נושאים שנכנסו לשיח הציבורי העכשווי בתחומים כגון פילוסופיה, פוליטיקה, כלכלה ואנתרופולוגיה כמו גם בעיצוב ואסתטיקה.

מטרת הקורס להבהיר ולהציע פרשנויות של מושגים אלה ולסקור את השינויים שחלו בעולם בחברה, בפוליטיקה, בתרבות הצריכה ובכלכלה החדשה, בטכנולוגיות חדשות, בשפות אסתטיות חדשות ויחסי הגומלין של כל אלו עם עולם העיצוב. הקורס ינסה להציג הן את החשיבות התיאורטית של השיח הפילוסופי אודות העיצוב והן את השפעת ההקשר החדש הסוציו-אקונומי על ייצור ותכנון מוצרי צריכה תוך הצגה של מספר מקרי מבחן באסיה, אירופה, אמריקה וההיסטוריה של העיצוב במאה השנים האחרונות. במהלך הסמסטר יתארחו מרצים מן המובילים בתחום העיצוב בישראל ובעולם, שיציגו היבטים מעשיים של הקשר בין מקומי לגלובאלי, של הגדרה מחדש של תחומי ידע שונים ושל פרספקטיבות על העיצוב במילניום הנוכחי.

הארכיאולוגיה של התחושה

2 ש"ס, 1 יום 1, סמסטר א', יום ד' 12:30-14:00

ד"ר רועי ברנד

בקורס נעקוב אחר האופנים השונים בהן התחושות הובנו וניבנו ביחס לתודעה, לחברה,

אלה במסגרת הקשרים היסטוריים ותרבותיים ספציפיים ונתמקד בשינויים מהותיים באופני היצור האמנותי ביחס למעמדו של האובייקט האמנותי וצורת הצגתו. הסמינר יעסוק בויכוחים המרכזיים בשדה האמנות העכשווית סביב חלל ואמנות ציבורית, פוליטיקה זהות, קולקטיביות ו־relational aesthetics – בהקשר זה הסמינר אף יבחן את השפעתה של הגלובליזציה ושל המהפכה הדיגיטלית על האמנות העכשווית.

אסתטיקה ואמנות עכשווית

4, 9301633 ש"ס, 4 יום 4, סמסטר א', יום ד' 14:30-17:30

ד"ר רועי ברנד

מטרת הסמינר היא להכיר כמה מהטקסטים, השיטות והמושגים החשובים באסתטיקה ובביקורת האמנות העכשווית. הקריאות מייצגות מגוון של גישות-מההיסטוריה של האמנות דרך הפילוסופיה, הסוציולוגיה וביקורת התרבות. נשים דגש מיוחד על טקסטים שנוגעים לתיאוריה ולפרקטיקה של אמנות עכשווית. הדיון יתרכז בשאלות של זיכרון וארכיון, צילום וטראומה, הבר-חלוק והמונמטלי, השתתפות, התנתקות ועוד. הסמינר מבוסס על השתתפות פעילה והצגת טקסטים ורפרטים בכיתה. נותני גם מקום לדיון בתערובות שיועלו במהלך הסמסטר.

לראשונה בתקופת הנאורות ובמהלך המודרנה החל בקאנט, דרך הטלתו בספק בדיאלקטיקה ההגליאנית ובגנאולוגיה הניטשיאנית ועד לנסיון לחשוב מעבר לו בדקונסטרוקציה הדרידיאנית. בהמשך לכך נבחן את היחס בין הביקורתיות הקאנטיאנית הפילוסופית לתופעת האמנות, יחס שמלכתחילה מאתגר באופן מהותי את אופקיה הביקורתיים של המחשבה ומהווה למעשה תנאי הכרחי לעצם כינונה כביקורתית.

מדוע דווקא האמנות מכריחה את המחשבה לחזור ולהגדיר את עצמה מחדש כביקורתית? ולמה עולם האמנות דורש לעיתים חיפוש אחר מושג אחר מזה של הביקורת בכדי להתייחס לאמנות? וכיצד יכולה יצירת האמנות לבקר את השדה שמתוכו ובזכותו היא פועלת? שאלות אלו, שהרלבנטיות שלהן מעולם לא התפוגגה, יקבלו את המשקל הראוי מתוך חקירת האספקטים הפוליטיים-סוציולוגיים של הביקורת ומתוך התבוננות בקונטקסט התרבותי של האמנות.

סוגיות ותיאוריות באמנות עכשווית

4 ש"ס, 1 יום 1, סמסטר א', יום ד' 12:30-14:30

ד"ר ורד מימון

סמינר זה מבקש להקנות לסטודנטים מושגים תיאורטיים וביקורתיים מרכזיים להבנת האמנות העכשווית. במהלך הסמינר נערוך ניתוח מעמיק של יצירות אמנות וטקסטים מרכזיים על מנת לדון במגוון רחב של פרקטיקות אמנותיות כגון: site specificity, installation art, performance art, community based art, appropriation art, ברכם פועלת האמנות העכשווית. נבחן פרקטיקות

לכלכלה, לרפואה ולפוליטיקה. המסע שלנו יתחיל בזמן העתיק עם המאמר של אריסטו על הנפש ויימשך דרך ימי הביניים לתקופה המודרנית. האם ניתן לחוש שאנו קיימים בהעדר תודעה? האם ניתן להרגיש את ההרגשה? מה הקשר של תחושת ההתעוררות או השינה לאסתטיקה ולאנסטזיה? כיצד אנו חשים את המרחב והזמן והאם יש לאופני החישה היסטוריה? מה הקשר בין החושים השונים, האם סינסטיזה היא מצב נורמלי וכיצד החושים קושרים או מבדילים אותנו מחיות אחרות? נחקר שאלות אלו ואחרות מזווית תרבותית רחבה באמצעות קריאה בטקסטים של קפקא, וויטגנשטיין, פרוסט, בנימין, מרלו-פונטי ואוליבר סאקס.

ביקורת, פרשנות ומה שביניהן

2 ש"ס, 1 נ"ו. סמסטר א', יום ד' 12:30-14:00

ד"ר אשר סלה

נקיטת עמדה לגבי יצירת אומנות משמעותה – שיפוט אסתטי, מוסרי ופוליטי, אך בראש ובראשונה פעולה הרמנאוטית. הרמנאוטיקה היא תורת הפרשנות על פי שמו של האל הרמס שבמיתולוגיה היוונית המופקד על העברת מסרים אלוהיים. בעוד שבעת העתיקה ובימי הביניים הרמנאוטיקה היתה האומנות של פרשנות הטקסטים הקדושים והמשפטיים, בעקבות תרומתם של הוגים במאה ה-19 וה-20 כגון דילטיי, הידגר וגדמר נהוג לראות בכל תפיסתנו את העולם פעולה הרמנאוטית. בקורת, תרגום ופרשנות הן כולן פעולות הרמנאוטיות. במסגרת התאוריות ההרמנאוטיות החדשות ביותר ננסה להגדיר

את מושג הפרשנות בתחום האומנות החזותית ואת הפרקסיס של הביקורת. הביקורת, בשונה מפרשנות טקסטואלית מסורתית, הינה גם פעולה פרפורמטיבית, כלומר עשייה שמאפשרת לאמנות לממש את הפוטנציאל שלה ליצירת שינוי חברתי וליצירת מהפך לשוני. פעולה פרפורמטיבית זו עלינו לנתח במסגרת הסטורית של צריכת אמנות, של שיווק, של טעמים ושל אופנות. במהלך הקורס נבחן טיפולוגיות ואסכולות שונות של ביקורת אמנות בחמישים השנים האחרונות.

קריאה בטקסטים פילוסופיים הכותבים על אמנות

1700619, 2 ש"ס, 1 נ"ו. סמסטר א', יום ד' 12:30-14:00

ד"ר חיים דעואל לוסקי

החל מראשית המאה העשרים מעניקה האמנות לפילוסופים אתגרים המעוררים אותם לחשוב דרכה את/על שאלות היסוד של הפילוסופיה. בקורס הנוכחי נעסוק בעיון באמנות דרך קריאה צמודה בטקסטים פילוסופיים הדנים ביחס, מבררים את כושר הראיה והמגע של הפילוסופיה באמנות עצמה; בפילוסופים שהשתחררו מהעיסוק הקלאסי בשאלות מטאפיזיות, ב"אסתטיקה", ומתבוננים ונוגעים באמנות בא' קטנה, דהיינו – מעבר לשאלות הכלליות על ה"יפה", ועל ה"טעם" (מאפלטון ועד לקאנט, לניטשה ולויטגנשטיין). קוראים פילוסופים אלה ביצירה עצמה, בשאלות עומק החוקרות את מעמדה של האמנות כפעולה, כשאלה עורם, בהפיכתה ל"ארוע" מכונן וחדשני עבור המחשבה.

המהלך של הקורס ינכיח את חשיבותה של

האמנות באמצעות עיון (בין היתר) – במבט (ז'אן פול סארטר) בהעין והרוח (מוריס מרלו פונטי). במיהו המחבר ובהטרטופיה (מישל פוקו), בעל הרוויה (ז'אן לוק מריון) ובעל החושי (ז'אק רנסייר), הוגים הבאים מהמסורת הצרפתית והמראים כי המגמה שהחלה בהידגר נמשכת עד היום, כשפילוסופים מגיבים על אמנות העכשווית (ז'אק רנסייר, ז'אן פרנסואה ליוטאר, וז'אן לוק ננסי). ראוי לציין כי בעוד שהפילוסופיה שאחרי 1989, עשתה "מפנה תיאולוגי", והיא חוזרת לחקר השאלות הגדולות והכלליות, להתבוננות במושט ובאלוהים, הרי שבאמנות הדרכים הנפתלות והמפתיעות ממשיכות להיפתח בפנינו, והמציאות חודרת ונחדרת שוב ושוב על ידי האמנים העכשוויים, דרך העיסוק בבעיות הפוליטיות, הג'נדריות, הכלכליות והסביבתיות המיידיות, אותם הפילוסופים מתקשים לעכל לתוך שיטותיהם. השעור בנוי על קריאת הטקסטים ועל העיון המשותף בהם בכל שעור. מטלת סיום הקורס – כתיבת עבודה ביקורתית על אמנות דרך הפילוסופיה.

המסע: מאודיסיאוס לג'יימס בארץ הקודש

2, 9301627, 1 ש"ס, 1 נ"ו. סמסטר א', יום ד' 12:30-14:00

ד"ר תמר ברגר

דיון במושג המסע, שמלווה את החברה האנושית כמעט מראשיתה. מצבאות היוונים, עד לתייר הישראלי בתאילנד; ממרקו פולו עד לנדודיו של הפועל הסיני לישראל; מהמסע הרגלי עד לשיטוט ברשת. העולם הזה הוא במידה ניכרת עולם

רשימת הקורסים המוצעים במסגרת חטיבה 2 בתוכנית – תיאוריה והיסטוריה של תבנית העיר

א. לימודים עיוניים

קורסי חובה

מדעי החברה ותבנית העיר

730-2011, סמסטר ב', שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ד"ר מירב אהרון גוטמן

תכנון עיר ואזור א':

מחשבה תכנונית

730-2031, סמסטר א', שש"ש, 1 נ"ז

ד"ר נועה הייזלר רובין

הקורס עוסק בתכנון הערים המודרני מאז ראשיתו, באמצע המאה ה-19, ועד היום. במסגרת זו נסקרים הרעיונות התכנוניים המובילים, לרבות שיטות התכנון והגישות העיקריות, ומוצגות הדילמות המרכזיות בפניהן עמד התכנון במחצית השנייה של המאה העשרים. דגש מיוחד יינתן לתכנון עיר ואזור בעשור האחרון ולמשברים התכנוניים הבלטים בימינו.

נושאי הקורס:

1. התכנון המכונה "אוטופי": תפיסת הסביבה הבנויה בעיני התיאורטיקנים

המושגיים בהיסטוריה של המחשבה. באופן הזה נראה כיצד עולים כל העת מתוך האמנות ניסוחים מחדשים של עמדות פילוסופיות מסורתיות, ויותר מכך, ניסוחים מחדשים של "אתרים" שמתוכם המחשבה מאפשרת את עצמה. כאילו שהאמנות מתווה את "המבנה" שבו הפילוסופיה נקראת לבחון מחדש את היסודות שלה, את הגבולות שלה ואת הכיוונים שלה. משימתנו תהא אם כן להראות את האופן שבו האמנות דוחקת במחשבה ומאלצת אותה לבטא את עצמה אחרת.

נוסע: תיירים, פועלים, אנשי עסקים – כולם זים. נשווה בין הנוסעים של פעם לנוודים של היום, נבחן את הדומה ואת השונה ביניהם. נגישותו של העולם, הקלות היחסית של התנועה בו, מעוררת את הרושם שהכל מוכר יותר. נבחן את השאלה הזו ואגב כך נדון בשאלת הפערים והקשרים בין תרבויות. נבחן תיעודים ויצוגים של מסעות שונים מתקופות שונות – יומני מסע, טקסטים ספרותיים, סרטים ופרויקטים צילומיים – ונדון בהם בעזרת טקסטים תאורטיים.

שנה ב'

על הסטודנטים לצבור 6 נ"ז בלימודיהם על-פי הפירוט הבא:

קורס חובה, ביקורת אמנות: לחשוב דרך האמנות

1 נ"ז

סמינר _____ 4 נ"ז

קורס בחירה מתקדם _____ 1 נ"ז

קורס חובה

סמינר

[ראו רשימה לעיל משנה א']

קורסי בחירה מתקדמים

[ראו רשימה לעיל משנה א']

ביקורת אמנות: לחשוב דרך האמנות

2706613, ש"ש, 2, 1 נ"ז. סמסטר א', יום ד' 17:30-19:00

ד"ר רפאל זגורי-אורלי

מטרת הקורס לפרוש, תוך התייחסות ליצירות אמנות ספציפיות, באיזה אופנים חיפשו אמנים, מאז ומעולם, להעתיק ולשלב את הניגודים

2. רציונליזם ומודרניזם: התפתחות התכנון המדעי
3. העברת האחריות לתכנון לידי הממסד הלאומי: הקמת מערכות התכנון המודרניות.
4. תכנון ערים וקבלת החלטות רציונאליות
5. ביקורת מוקדמות על החשיבה התכנונית: תכנון מסגרי, תכנון מצטבר
6. תכנון הערים מפרספקטיבה סטרוקטורלית-נאו-מרקסיסטית
7. חשיבה תכנונית בעידן הפוסט-מודרני
8. הציבור ומערכת התכנון: תיאוריות ומודלים של שיתוף ציבור בתכנון
9. תיאוריות של מורכבות (complexity) וחשיבה תכנונית: דמוקרטיזציה של תהליכי תכנון.

היסטוריה של תבנית עיר: העיר המודרנית

730-2061, סמסטר ב', 1 שש"ש, 1"1

ד"ר נועה הייזלר רובין, אדר' יוסי קליין

הקורס מציע עיון ביקורתי בהתפתחות מחשבת התכנון ובהתפתחות המרחב העירוני המודרני בארץ ישראל עד לשנת 1948, בהקשר אידיאולוגי ופוליטי רחב. נבחן מקורות אידיאולוגיים ופורמאליים לתכנון ולבניה בארץ בתקופה הנדונה ונתח את השפעותיהם של תיאוריות ודגמים תכנוניים קולוניאליים בריטים, מערב ומזרח אירופאים, אמריקנים, יהודים מסורתיים, אזוריים ומקומיים על פרדיגמות מודרניות ארצישראליות, עירוניות וארכיטקטוניות

קורסי בחירה

(יש לבחור שלושה קורסים):

ארץ ישראל - אידיאולוגיה ונוף

730-2091, סמסטר א', 1 שש"ש, 1"1

הקורס לא ינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ד"ר דורון בר

קורס זה יעסוק בהיבטים שונים של התפתחות הנוף המיושב של ארץ ישראל מאז ימי קדם תוך הדגשת הגורמים ההיסטוריים והאידיאולוגיים שהשפיעו ועיצבו אותו: המטרה בקורס זה היא לדון בתולדות ההתיישבות בארץ ישראל ועיצוב נופה באמצעות ערשות שונות, ולחשוף את ההשפעות ההיסטוריות, הדתיות והאידיאולוגיות שהשפיעו על התפתחותה. יידונו ארבעה נושאים עיקריים: 1. מקום קדוש ועלייה לרגל - עבר, הווה ועתיד; 2. ארץ ישראל וירושלים כמרחב מקודש וכעיר מקודשת; 3. המקום הקדוש והעלייה לרגל בעידן המודרני - דת עממית ודת אזרחית. 4. מרחב מקודש בעיר המודרנית.

היסטוריה של תבנית עיר:

העיר המוסלמית

730-2061, סמסטר א', 1 שש"ש, 1"1

ד"ר רעיה שני

הקורס בוחן את התכנון האורבני בהקשר הערבי-מוסלמי בשני מימדיו: הריכוז הדתי והמבנה השבטי - בתוך היסטוריה נמשכת של כיבושים ומרכזי כוח ושליטה, שבהם הקולוניה הצבאית נהפכת למטרופולין רב-אוכלוסיות

ותפקודים. הדיון יתייחס לשלוש קטגוריות של העיר המוסלמית בהתהוותה, קרי: ערי האמצאר, הערים המיושבות באוכלוסייה מקומית, והעיר האימפריאלית. כל קטגוריה נתוח באמצעות דוגמת מחקר מייצגת (case-study). בעיקר יידונו ירושלים, בגדאד, וקהיר (לרבות המשמעות שבמיקומה זה ביחס לפוסטאט שקדמה לה). בשל האופי השמרני המייחד את העיר המוסלמית לעומת התרבויות הכבושות, הדיון יתמקד בעבר ההיסטורי בלבד: התקופות המוקדמות יותר ואת הערים תוך הסתמכות על ממצאים ארכיאולוגיים, לרבות מסמכים היסטוריים של מחברי התקופה. עיקרי הדברים יתמקדו עם זאת בהבנת העיר המוסלמית כפי שגובשה במהלך ימי הביניים. בכל אלה נעסוק בכל עיר בנפרד, מתוך התייחסות ספציפית לאישים שהניעו את התהליך ולמרחם החברתי והכלכלי שהשפיעו על בינוי אתריה ומוסדותיה בשלבים השונים. יוצא דופן יהיה הדיון בקהיר, שבו גם נוסף ונתייחס לשלבים המאוחרים יותר שבהם העיר נשלטה על ידי כוחות מבחין. בפרק זה נתמקד בדינמיקות שנוצרו בין העיר המסורתית לבין מרכיבי השלטון החדש.

* הקורסים 730-2061 ו-730-2051 יינתנו לחילופין (בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

היסטוריה של תבנית עיר:

העיר הקדומה

730-2051, סמסטר א', 1 שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ד"ר דורון בר

* הקורסים 730-2051 ו-730-2061 יינתנו לחילופין
(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

עיר ומיתוס

730-2081, סמסטר א', 1 שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ד"ר ענת ארטמן דוד

* הקורסים 730-2071 ו-730-2081 יינתנו לחילופין
(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

תכנון עירוני וגלובליזציה

730-2071, 1 שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ד"ר חיים יעקובי

* הקורסים 730-2071 ו-730-2081 יינתנו לחילופין
(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

תכנון עיר ואזור ב'

דילמות בתכנון בן זמננו

730-2041, 1 שש"ש, 1 נ"ז

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

ב. סמינרים

סמינר חובה

ירושלים

730-2114, סמסטר ב', 2 שש"ש, 4 נ"ז

ד"ר דורון בר, פרופ' דוד גוגנהיים

הסמינר יעסוק בשתי תקופות:

שלהי התקופה העות'מאנית: במסגרת זו נדון בהתפתחות ירושלים בשלהי התקופה העות'מאנית, מאז ראשית המאה התשע עשרה ועד לפרוץ מלחמת העולם הראשונה. במהלך הקורס ידונו בשיעורים ובסיוורים תהליכי השינוי וההתפתחות המאפיינים את התקופה. תחילה יעסוק הקורס בתהליכים הפוליטיים-חברתיים והדתיים שאפיינו את ירושלים שבתוך תחום העיר העתיקה, עוד לפני היציאה מחוץ לחומות. לאחר מכן נתמקד בתהליך החדשני של היציאה וההתיישבות מחוץ לחומות. בקורס יושם דגש על תהליכי שינוי בזיקה לחדירת טכנולוגיות חדשות ולבניית מבנים, מכלולים ושכונות המאפיינים תקופה זו. נבחן כיצד השפיעו השינויים הרבים בתקופה זו על הרקמה האורבנית של העיר, תוך יצירת פסיפס מגוון של קהילות אתניות ודתיות שונות. בתקופה זו יצרה פעילותם הנמרצת של פרטים וארגונים רבים, יהודיים, נוצריים וערבים כאחד מערך נרחב, מגוון ומורכב של מבנים יוצאי דופן ובלטים מבחינה אדריכלית; מצד אחר יצרה פעילות זו בנייה וורנקולרית מקומית.

ירושלים בתקופת השלטון הבריטי: במרכז פרק זה בסמינר תעמוד התפתחותה של ירושלים בתקופת

השלטון הבריטי, מאז הכיבוש הבריטי של העיר בשנת 1917 ועד סיום תקופת המנדט והקמת מדינת ישראל ב-1948. בשיעורים ובסיוורים יידונו נושאים שונים הקשורים בתרומתם של שלושת הגורמים העיקריים שפעלו בעיר בתקופה זו: הגורם הבריטי, היהודי והערבי, תוך הדגשת התמורות והחידושים שחלו בתקופה זו לעומת שלהי התקופה העות'מאנית. בין יתר הנושאים הנדונים: השלטון הבריטי והשפעתו על שימור ותכנון העיר; בינוי מוסדות ציבור; התפתחות התשתית הפיסית של העיר; התפתחות הקהילה היהודית והערבית; שכונות הגנים היהודיות ושכונות האליטה הערביות; הסכסוך היהודי-ערבי והשפעתו על התפתחות העיר; התפתחות שירותי תיירות ואירוח ועוד. דגש יושם על חידושי התקופה מבחינה תכנונית ואדריכלית. ירושלים זכתה במהלך שלושים שנות שלטון הבריטים לחמש תוכניות שתרמו לעיצוב מרחבה של העיר. תוכניות אלו עיצבו את פניה של העיר תוך שמירה על אתריה הקדושים ופיתוח אזורי מגורים ומסחר. פריחה גדולה ניכרה גם באדריכלות, ומבנים ציבוריים ופרטיים רבים תוכננו במיטב הסגנון הבין לאומי והמודרני שחדר אל העיר בתקופה זו. אדריכלים רבים, בריטים, יהודים וערבים הביאו לפיתוח סגנון אדריכלי ייחודי שבו נתרכז בקורס זה. תקופת השלטון הבריטי התאפיינה גם בפיתוח רב של טכנולוגיית הבנייה ובשימוש בחומרי בנייה חדשים

סמינרים לבחירה

(יש לבחור שני סמינרים)

שימור

730-2124, סמסטר א', ש"ש 2024

פרופ' מייק טרנר ומרצים אורחים

מטרת הקורס להקנות למשתתפים ידע על תחום השימור והיכרות עם הכלים העדכניים הקיימים בתחום. במסגרת הקורס נגדיר את מושג האותנטיות בזיקה לזהותה של מורשת תרבותית במישור המקומי, הארצי והעולמי תוך התייחסות לערכים תרבותיים וסוציו אקונומיים והשפעתם על קבלת החלטות בשימור. בהמשך נתוודע לרקע ולמבנה הארגוני של אונסקו, World Heritage Convention והגופים הבינלאומיים הנוגעים למורשת. נכיר אמנות שימור ואת הקריטריונים לסיווג ודירוג אתרים כולל רקע בהיבטים משפטיים מקומיים ובינלאומיים. ההתייחסות התכנונית תכלול נתוני רקע לתכנון ושימור, כולל הכנת תיעוד, סקרים, תכנון בר-קיימא וקשרים עם גורמים מקצועיים. נלמד ונסווג חקרי אירוע כגון אתר ארכיאולוגי, מבנים, נופי תרבותי ודרכים תרבותיות. לבסוף נציג פרויקטים של שימור בארץ בכלל וירושלים בפרט.

שטחים פתוחים:

היסטוריה, פילוסופיה, עיצוב

730-2144, ש"ש 2024

אדר' נוף ג'ודי גרין

הקורס מתחלק לשני חלקים, שזורים אחד בשני. בחלק הראשון, ידונו הגלגולים השונים של רעיון הגן בתרבות המערב ממקורותיו הספרותיים-פילוסופיים, דרך התגשמותו בגני הרנסנס והברוק, ועד הגן הפוסט-מודרני. נתבונן בגן כמושג, כמקום, כיצירה, כשאפה, וכטקסט מוצפן. נעמוד על עיצוביהם המשתנים של גנים כאתרים של התחנכות האני וכמבע של עמדות משתנות כלפי יסטי גוף-נפש, טבע-תרבות, יחיד-חברה, חלום ותודעה, ארוטיות ותבונה. על כן, גנים צומחים על קרקע של מסורות תיאולוגיות, פילוסופיות, ספרותיות, אמנותיות ופוליטיות מורכבות בתרבות המערב. בהקשר זה נלמד את המשמעויות של הגן המדומיין והאגדי, הגן הפילוסופי, הגן התיאולוגי הנוצרי, הגן החצרני ומשמעויותיו בספרות, גני הסוד של הרנסנס וגני הפנטסיה של המנייריזם, גני הכוח הצרפתיים וגן הטבע האנגלי. חלקו האחרון של הקורס מוקדש להיבטים עיצוביים, חברתיים וספרותיים של הגן העירוני הדמוקרטי של המאה ה-19 וה-20 מתוך תשומת לב מיוחדת לגני הערים פאריס, וינה, ברלין. לצידם, כניגוד והשלמה, גני אמן ייחודיים ו'גני מחשבה' פוסט מודרניים. במקביל יעסוק הסמינר בחקר גנים בישראל.

בחלק השני יורחב מושג הגן למרחב השטחים הפתוחים העומדים במרכז העשייה העכשווית. עם המעבר מהגן אל המרחב השתנה תפקידו של

אדריכל הנוף ממתכנן כמעט אוטונומי למתכנן בצוות רב תחומי. בבסיס העשייה העכשווית עומדת החשיבה האינטגרטיבית והדיון הבינתחומי. יוצגו מתודולוגיות עכשוויות לתכנון שטחים פתוחים המבוססות על נקודות מבט חדשות למקצוע ומגוונות: תשתיות, אקולוגיה, תפקוד מערכתי, שימור תרבותי, וקיימות. בין היתר יידונו הנושאים הבאים באמצעות הצגת פרויקטים.

אמנות בעיר - עיר באמנות

730-2154, סמסטר ב', ש"ש 2024

שם המרצה יתפרסם בהמשך

החיאת העיר - התחדשות עירונית

730-2134, ש"ש 2024

הקורס לא יינתן במהלך שנה"ל תשע"א

פרופ' מייק טרנר, פרופ' דוד גוגנהיים

* הקורסים 730-2124 ו-730-2134 יינתנו לחילופין

(בכל שנה יינתן קורס אחד מצמד זה).

106